

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ & ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2016

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α) Νεοτουρκικό κίνημα
- β) Βαλκανικό Σύμφωνο
- γ) ΕΟΚΑ

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Μοναδικό κίνητρο της αποικιοκρατίας ήταν η εξυπηρέτηση οικονομικών και στρατηγικών συμφερόντων.
- β) Ο Χαρίλαος Τρικούπης καθιέρωσε συνταγματικά τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.
- γ) Η επιχείρηση εισβολής της Γερμανίας στην Ελλάδα βασίστηκε στο σχέδιο «Μαρίτα».
- δ) Ο όρος «σιδηρούν παραπέτασμα» (iron curtain) ανήκει στον πρόεδρο των ΗΠΑ Χάρυ Τρούμαν.
- ε) Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα με τη Συνθήκη των Παρισίων (1947).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναπτύξετε τα αίτια και τα αποτελέσματα της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου 1843.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες απόψεις διατυπώθηκαν για την ευρωπαϊκή ενοποίηση στα τέλη της δεκαετίας του 1940 (μονάδες 9) και ποιοι ήταν οι «πατέρες της Ευρώπης»; (μονάδες 4)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α) στις τεχνολογικές καινοτομίες, τις πηγές ενέργειας και τα μέσα μεταφοράς και συγκοινωνίας στην Αγγλία, κατά τη Βιομηχανική Επανάσταση (μονάδες 12) και

β) στο ανθρώπινο δυναμικό που απασχολήθηκε στη βιομηχανία της Αγγλίας, καθώς και στις συνθήκες εργασίας του (μονάδες 13).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η τεράστια αυτή βιομηχανία [άνθρακα], μολονότι ίσως δεν αναπτυσσόταν αρκετά γρήγορα για πραγματικά μαζική εκβιομηχάνιση σημερινού τύπου, ήταν ωστόσο αρκετά μεγάλη για να δώσει κίνητρο στη βασική εφεύρεση που έμελλε να μετασχηματίσει τις βιομηχανίες κεφαλαιουχικών αγαθών: το σιδηρόδρομο. Διότι τα ορυχεία δεν χρειάζονταν απλώς ατμομηχανές μεγάλης ισχύος σε μεγάλες ποσότητες, αλλά και αποτελεσματικά μέσα μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων άνθρακα από το μέτωπο εξόρυξης στο φρέαρ¹, και ιδίως από την είσοδο της στοάς στο σημείο φόρτωσης. [...] Στις δύο πρώτες δεκαετίες της ζωής του σιδηροδρόμου (1830-50) η παραγωγή σιδήρου στη Βρετανία αυξήθηκε από 680.000 σε 2.250.000 [τόνους] –με άλλα λόγια, τριπλασιάστηκε. Η παραγωγή άνθρακα ανάμεσα στο 1830 και το 1850 τριπλασιάστηκε επίσης από 15 σε 49 εκατομμύρια τόνους. Η τεράστια αυτή αύξηση οφειλόταν κυρίως στο σιδηρόδρομο, γιατί για κάθε μίλι σιδηροδρομικής γραμμής χρειάζονταν 300 τόνοι σιδήρου μόνο για τη σιδηροτροχιά. [...] Το 1830 υπήρχαν μερικές δωδεκάδες μίλια σιδηροδρομικών γραμμών σε όλο τον κόσμο –κυρίως η γραμμή από το Liverpool στο Manchester. Ως το 1840 υπήρχαν 4.500 μίλια και ως το 1850 πάνω από 23.500 μίλια. Οι πιο πολλές γραμμές σχεδιάστηκαν σε περιόδους κερδοσκοπικού παραληρήματος, γνωστού ως «μανία των σιδηροδρόμων», όπως του 1835-37, και ιδίως του 1844-47· οι πιο πολλές κατασκευάστηκαν κατά μέγα μέρος με βρετανικά κεφάλαια, βρετανικό σίδηρο, βρετανικά μηχανήματα και τεχνογνωσία.

1. πηγάδι

E.J. Hobsbawm, *Η εποχή των Επαναστάσεων, 1789-1848*, μτφρ. Μαριέτα Οικονομοπούλου, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1990, σσ. 65-68.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο πρώτος και ίσως ο ζωτικότερος παράγων που έπρεπε να κινητοποιηθεί και να ανακατανεμηθεί ήταν η εργασία, διότι βιομηχανική οικονομία σημαίνει απότομη πτώση του γεωργικού (δηλαδή αγροτικού) πληθυσμού και απότομη αύξηση του μη γεωργικού (δηλαδή του πληθυσμού στα αστικά κέντρα) και ασφαλώς σημαίνει (όπως στην περίοδο που μας απασχολεί) μια ταχύτατη γενική πληθυσμιακή αύξηση. [...] Μια βιομηχανική οικονομία χρειάζεται εργατική δύναμη που ασφαλώς θα προέλθει από τον προηγουμένως μη βιομηχανικό τομέα. Ο αγροτικός πληθυσμός στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, με τη μορφή μετανάστευσης (κυρίως της ιρλανδικής), ήταν οι πιο εμφανείς πηγές εργατικού δυναμικού, τις οποίες συμπλήρωναν οι διάφοροι μικροπαραγωγοί και οι φτωχοί εργαζόμενοι. [...] Στα εργοστάσια, όπου το πρόβλημα ήταν επιτακτικότερο, θεωρούνταν συχνά

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

πιο βολικό να προσλαμβάνονται γυναίκες και παιδιά, που ήταν ευπειθέστεροι αλλά και χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι. Από το σύνολο των εργατών στις αγγλικές κλωστοϋφαντουργίες στα 1834-47 το ¼ περίπου ήταν άντρες, περισσότερο από το 50% γυναίκες και κορίτσια, και το υπόλοιπο αγόρια κάτω των 18 χρόνων [...].

Αναμφίβολα, το χωριατόπαιδο δεν θα θεωρούσε τη ζωή αυτή πιο εξαρτημένη ή πιο άθλια από των γονιών του [...]. Αλλά για τον ελεύθερο άνθρωπο, το εργοστάσιο, όπου έμπαινε απλώς ως «εργατική δύναμη», ήταν κάτι μόλις προτιμότερο από τη σκλαβιά, και όλοι, εκτός από τους πιο πεινασμένους, προσπαθούσαν να το αποφύγουν· ακόμη κι αν δεν το απέφευγαν, προσπαθούσαν από μέσα να αντισταθούν στη δρακόντεια πειθαρχία με πολύ μεγαλύτερο πείσμα απ' ό,τι οι γυναίκες και τα παιδιά, που τα προτιμούσαν γι' αυτό οι εργοστασιάρχες. Και, φυσικά, στη δεκαετία του 1830 και μέρος της δεκαετίας του 1840, ακόμη και η υλική κατάσταση του εργοστασιακού προλεταριάτου άρχισε να παρουσιάζει επιδείνωση.

E.J. Hobsbawm, *ό.π.*, σσ. 70-72, 74 και 271.

Σημ. Τα κείμενα Α και Β αποδόθηκαν στο μονοτονικό.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

- α) στις ανθρώπινες απώλειες και στις ηθικές, οικονομικές και πολιτικές συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (μονάδες 13) και
β) στις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο πεδίο των διεθνών σχέσεων (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ναι, πρέπει να ξέρουν όλοι καλά ότι οι ακρωτηριασμένοι δεν θεωρούν τους εαυτούς τους περιθωριακούς, άτυχους ή άσχημους. Όλοι εμείς, οι κουλοί, οι μονόφθαλμοι, οι παραμορφωμένοι, ισχυριζόμαστε ότι αξίζουμε σωματικά και ψυχικά το ίδιο και ακόμα περισσότερο από τον οποιονδήποτε... Αμέ! Όμως αυτοί που χρησιμοποίησαν τα δυο τους πόδια για να τρέξουν γρηγορότερα στην επίθεση, αν έχουν ακρωτηριασθεί, κρατούνται σε απόσταση στη ζωή από αυτούς που ζέσταναν τα δυο τους πόδια στο μαγκάλι ενός γραφείου... Δώστε μας μια θέση στην κοινωνία και μάθετε ότι αυτή τη θέση ξέρουμε πώς να την κερδίσουμε.

Maurice Leblanc

Αρσέν Λουπέν, *Το χρυσό τρίγωνο*, στο Marc Ferro, *Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος 1914-1918*, μτφρ. Τζίνα Κατσιλιέρη, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1993, σ. 451.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η Γαλλία και η Αγγλία, οι οποίες άκμαζαν το 1914, κατεστραμμένες τώρα από τις πολεμικές επιχειρήσεις [...] δεν είχαν πλέον κανένα κέρδος

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

από τα κεφάλαια που είχαν τοποθετήσει στη Ρωσία και την οθωμανική αυτοκρατορία. Με τις βάσεις της οικονομίας τους αποδυναμωμένες, έχασαν τα πλεονεκτήματα που τους έδινε το οικονομικό τους προβάδισμα απέναντι στη Γερμανία και τις άλλες χώρες. Έτσι οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να θεωρούνται οι μόνοι πραγματικοί νικητές του πολέμου, αφού διατήρησαν το έδαφός τους άθικτο και έγιναν οι δανειστές όλων των άλλων εμπόλεμων χωρών.

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ [ΤΟΥ Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ]

	Επιστρατευμένοι μεταξύ του 1914 και του 1918 *	Νεκροί *	Τραυματίες *	Ποσοστό των νεκρών, των αναπήρων και των τραυματιών επί του συνόλου των επιστρατευμένων (%)
Γαλλία	8,41	1,35	3,50	60
Μεγ. Βρετανία	8	0,95	2	37
Ιταλία	5,25	0,50	-	-
Η.Π.Α.	4	0,10	-	-
Ρωσία	-	2,30	-	-
Γερμανία	13	1,60	4	41
Αυστροουγγαρία	9	1,45	2	38
Τουρκία	-	0,40	-	-

* Οι αριθμοί δηλώνουν εκατομμύρια

Marc Ferro, *ό.π.*, σ. 449.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι θέσεις του Γουίλσον, [Woodrow Wilson] που έχουν εκφραστεί από τον Ιανουάριο του 1918 σε ένα μήνυμα προς το Κογκρέσσο των Ηνωμένων Πολιτειών (όπου απαριθμούνται τα περίφημα «14 σημεία» πάνω στα οποία θα πρέπει να βασιστεί η μελλοντική ειρήνη), αναφέρουν με πολύ καινοτόμο τρόπο το δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση και εισηγούνται την εγκατάλειψη της μυστικής διπλωματίας, την ελευθερία των θαλασσών, τον αφοπλισμό, «αμοιβαίες εγγυήσεις πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας» στο πλαίσιο μιας «Κοινωνίας των Εθνών» κ.λπ. Πέρα από τις γενναιόψυχες προθέσεις αυτού του προγράμματος –που οι περισσότεροι Ευρωπαίοι κρίνουν «ουτοπικό»–, ο Γουίλσον ενδιαφέρεται πραγματικά να αποφευχθούν οι επερχόμενες τριβές, περιορίζοντας όσο γίνεται την απογοήτευση των ηττημένων.

Serge Berstein - Pierre Milza, *Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815 - 1919*, μτφρ. Αναστάσιος Κ. Δημητρακόπουλος, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 277.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - ΝΕΟ & ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.

2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Το Νεοτουρκικό Κίνημα...χριστιανών της χώρας. (σελ. 67) + Νεοτουρκικό κίνημα (σελ. 244)
β) Η Ελλάδα συνυπέγραψε...Συνθηκών Ειρήνης. (σελ. 107-108)
γ) Την 1^η Απριλίου 1965...τον Μάρτιο του 1956. (σελ. 163)

ΘΕΜΑ Α2

- α) Λάθος (σελ.55)
β) Λάθος (σελ. 61 και 62)
γ) Σωστό (σελ.120)
δ) Λάθος (σελ. 135)
ε) Σωστό (σελ. 138)

ΘΕΜΑ Β1

Τον αρχικό γενικό ενθουσιασμό...από την πλειοψηφία του κοινοβουλίου. (σελ. 35-36)

ΘΕΜΑ Β2

Βέβαια, στα τέλη της δεκαετίας του 1940...ως «πατέρες της Ευρώπης». (σελ. 154)
(+ προαιρετικά: Μετά το 1945...ανθρωπίνων δικαιωμάτων.)

ΘΕΜΑ Γ1

- α) Οι λόγοι για τον οποίο...την ατμομηχανή. (σελ. 41-42)
Η Αγγλία διέθετε επιπλέον...ακώλυτης λειτουργίας της αγοράς. (σελ. 42)

Στοιχεία από το Κείμενο Α

- Ο σιδηρόδρομος αποτέλεσε τη βασική εφεύρεση που τροποποίησε τις βιομηχανίες που παρήγαγαν κεφαλαιουχικά αγαθά. Κίνητρο αποτέλεσε η ανάπτυξη της βιομηχανίας του άνθρακα.
- Τα ορυχεία χρειάζονταν αποτελεσματικά μέσα μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων άνθρακα από το μέτωπο εξόρυξης στο φρέαρ, και ιδίως από την είσοδο της στοάς στο σημείο φόρτωσης.
- Στις δεκαετίες 1830-50 η παραγωγή άνθρακα τριπλασιάστηκε από 15 σε 49 εκατομμύρια τόνους, ενώ η παραγωγή σιδήρου στη Βρετανία αυξήθηκε από 680.000 σε 2.250.000 τόνους (τριπλασιάστηκε). Αυτό οφειλόταν κυρίως στο σιδηρόδρομο, γιατί για κάθε μίλι σιδηροδρομικής γραμμής χρειάζονταν 300 τόνοι σιδήρου μόνο για τη σιδηροτροχιά.
- Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι το 1830 υπήρχαν μερικές δωδεκάδες μίλια σιδηροδρομικών γραμμών σε όλο τον κόσμο (Liverpool-Manchester). Ως το 1840 υπήρχαν 4.500 μίλια και ως το 1850 πάνω από 23.500 μίλια. Οι πιο πολλές γραμμές σχεδιάστηκαν σε περιόδους κερδοσκοπικού παραληρήματος, γνωστού ως «μανία των σιδηροδρόμων», όπως του 1835-37, και ιδίως του 1844-47· οι πιο πολλές

κατασκευάστηκαν κατά μέγα μέρος με βρετανικά κεφάλαια, βρετανικό σίδηρο, βρετανικά μηχανήματα και τεχνογνωσία.

β) Στην Αγγλία εξάλλου...γαιοκτήμονες στα κτήματά τους.

Στοιχεία από το Κείμενο Β

- Λόγω της μετακίνησης του πληθυσμού στις πόλεις, επήλθαν αλλαγές στο εργατικό δυναμικό με πτώση του αγροτικού πληθυσμού και παράλληλη αύξηση του εργατικού αστικού πληθυσμού. Βέβαια, η νέα κατηγορία εργατικού δυναμικού προήλθε από τον προγενέστερο μη βιομηχανικό τομέα.
- Συγκεκριμένα για την Αγγλία αναφέρεται ότι η άφιξη Ιρλανδών, μαζί με διάφορους μικροπαραγωγούς και φτωχούς εργαζόμενους ενίσχυσαν το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολήθηκε στη βιομηχανία.
- Στα εργοστάσια απασχολούνται γυναικόπαιδα, καθώς ήταν πιο εύκολο να πειστούν να εργαστούν με χαμηλούς μισθούς. Για τον λόγο αυτό, στα 1834-47 το ¼ περίπου ήταν άντρες, περισσότερο από το 50% γυναίκες και κορίτσια, και το υπόλοιπο αγόρια κάτω των 18 χρόνων.
- Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το χωριατόπαιδο δεν θα θεωρούσε τη ζωή αυτή πιο εξαρτημένη ή πιο άθλια από των γονιών του. Αντίθετα, για τον ελεύθερο άνθρωπο ήταν κάτι μόλις προτιμότερο από τη σκλαβιά. Γι' αυτό ακόμη και οι πεινασμένοι προσπαθούσαν να το αποφύγουν ή έστω να αντισταθούν όσο μπορούσαν στη δρακόντεια πειθαρχία.
- Στη δεκαετία του 1830 και μέρος της δεκαετίας του 1840, ακόμη και η υλική κατάσταση του εργοστασιακού προλεταριάτου άρχισε να παρουσιάζει επιδείνωση.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Τελείωσε έτσι ο Α' Παγκόσμιος...στρατιωτικών στην πολιτική. (σελ. 80-81)

Στοιχεία από το Κείμενο Α

- Στο παραθεμα αναφέρεται συμπληρωματικά πως οι τραυματίες, παρά τον πόνο τους (σωματικό-ψυχικό) ενίσταντο περήφανοι που προασπίστηκαν τα δικαιώματά τους, παρά το γεγονός ότι κρατήθηκαν σε απόσταση από όσους λιποτάκτησαν κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Στοιχεία από τον Πίνακα

- Τα αριθμητικά στοιχεία του πίνακα επιβεβαιώνουν τον αριθμό των ατόμων που επιστρατεύτηκαν όπως των τραυματιών και των θανόντων. (αναφορά στα νούμερα του πίνακα)
- Τα στοιχεία του Κειμένου Β μπορούν να αξιοποιηθούν και σε αυτό το ερώτημα καθώς αναφέρουν την οικονομική υπεροχή των ΗΠΑ έναντι των υπόλοιπων χωρών (οικονομικές συνέπειες).

β) Ο πόλεμος οδήγησε επίσης...εστίας των Εβραίων (σελ. 81)

Στοιχεία από το Κείμενο Γ

• Μεταξύ των δύο παραγράφων παρεμβάλλονται όλα τα στοιχεία από το παράθεμα Γ

1. δικαίωμα στην αυτοδιάθεση των λαών
2. κατάργηση μυστικής διπλωματίας
3. ελευθερία θαλασσών
4. αφοπλισμός
5. αμοιβαίες εγγυήσεις πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας στο πλαίσιο μιας Κοινωνίας των Εθνών
6. αποφυγή διαφωνιών και συγκρούσεων
7. περιορισμός της απογοήτευσης των ηττημένων

Σημειώνεται, επίσης, ο χαρακτηρισμός των θέσεων ως «ουτοπικών».

Στοιχεία από το Κείμενο Β

- Το παράθεμα Β επιβεβαιώνει την αλλαγή των σχέσεων των χωρών καθώς πια οι ΗΠΑ βρίσκονται και σε οικονομική ισχύ, έχοντας τις λιγότερες απώλειες σε σχέση με τις αναφερόμενες Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία και Αγγλία. Οι δύο τελευταίες σημειώνουν και οικονομική παρακμή καθώς δεν έχουν κέρδος από επενδυτικά κεφάλαια σε Ρωσία και Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι ΗΠΑ αναδεικνύονται νικητές του πολέμου που αναλαμβάνουν τον δανεισμό των άλλων χωρών.

[το συγκεκριμένο παράθεμα μπορεί να αξιοποιηθεί και στο (α) ερώτημα]

**ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΜΕΡΟΣ Α': Σχόλια που «αλιεύσαμε» από το διαδίκτυο

Η άποψη της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων:

Σχετικά με τα θέματα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας η ΠΕΦ επισημαίνει τα εξής: «Οι ερωτήσεις του τύπου Σωστό-Λάθος και στο μάθημα της Ιστορίας, όπως επίσης και στα μαθήματα των Αρχαίων Ελληνικών και της Νεοελληνικής Γλώσσας, δεν συμβάλλουν στη δημιουργική και κριτική ικανότητα των μαθητών. Οι περισσότερες ερωτήσεις και το σύνολο των πηγών αφορούν την Ευρωπαϊκή Ιστορία με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η Ελληνική Ιστορία. Ωστόσο, τα κείμενα – πηγές προέρχονται από έγκριτους ιστορικούς και δίνουν στους μαθητές δυνατότητα δημιουργικής σύνθεσης.»

Τοποθετήσεις συναδέλφων:

«Τα θέματα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας ήταν σαφή ως προς τη διατύπωση και το περιεχόμενο. Ωστόσο ήταν απαιτητικά ως προς την έκταση των απαντήσεων και τη σύνθεση των πληροφοριών ειδικά στις ερωτήσεις των πηγών της Ομάδας Β'.» ΟΕΦΕ

«Τα θέματα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας ήταν σαφή και απευθύνονταν σε καλά προετοιμασμένους υποψηφίους που κατέχουν συνολικά την εξεταστέα ύλη και είναι εξοικειωμένοι με τη μεθοδολογία επεξεργασίας ιστορικών παραθεμάτων. Δεν παρουσίαζαν ανυπερβλήτες δυσκολίες και ήταν μάλλον αναμενόμενα. Οι απαντήσεις των ερωτημάτων της Β' ΟΜΑΔΑΣ ήταν εκτενείς λόγω της πληθώρας των ιστορικών πηγών που τα συνόδευαν. Οι υποψήφιοι όφειλαν να διαχειριστούν σωστά το χρόνο τους και να ανταποκριθούν στα ζητούμενα με λεπτομέρεια.» ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΝΑΝΤΙΑ

«Τα θέματα κρίνονται διαβαθμισμένης δυσκολίας. Η διατύπωση των ερωτήσεων είναι σαφής και οι απαντήσεις βρίσκονται οριοθετημένες στο σχολικό εγχειρίδιο.

Οι ερωτήσεις της ομάδας Α, δηλαδή οι ορισμοί και η ερώτηση τύπου Σωστό – Λάθος, και το θέμα Β1 δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία.

Το θέμα Β2 ενδεχομένως να δυσκολέψει τους υποψηφίους λόγω των απαιτητικών θεωρητικών εννοιών που περιέχει η απάντηση.

Το θέμα Γ1 είναι μικρής έκτασης, αλλά έχει αποσπασματικό χαρακτήρα, γεγονός που προϋποθέτει κριτική ικανότητα από την πλευρά των μαθητών.

Το ερώτημα Δ1 είναι κατανοητό και αναμενόμενο από τους μαθητές, παρά τη σχετικά μεγάλη του έκταση.» ΔΕΒΕΛΕΓΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ, ΛΑΖΑΡΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

«Τα θέματα είναι σε γενικές γραμμές μέτριας δυσκολίας και απευθύνονται σε καλά προετοιμασμένους μαθητές με συγκροτημένη και συνθετική σκέψη. Τα θέματα θεωρούνται σε γενικές γραμμές βατά. Οι πηγές χρήζουν προσεκτικής αντιμετώπισης και διεξοδικής ανάλυσης.» ΑΜΑΝΑΤΙΔΟΥ ΑΝΝΑ, ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΑΒΡΙΛΗΣ, ΚΟΤΣΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

ΜΕΡΟΣ Β΄: Η δική μας τοποθέτηση

Τα θέματα μπορούν να χαρακτηριστούν μέτριας δυσκολίας. Η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν σαφής και ξεκάθαρη και τα χωρία των απαντήσεων εύκολα αναγνωρίσιμα.

- Τα θέματα της ΟΜΑΔΑΣ Α δεν παρουσίαζαν ιδιαίτερη δυσκολία.
ΘΕΜΑ Α1: Η επιτροπή πρωτοτύπησε ως προς τους ορισμούς, καθώς μόνο το «Νεοτουρκικό κίνημα» έχει ξαναεμφανιστεί ως θέμα πανελληνίων, ενώ οι υπόλοιποι ορισμοί εξετάστηκαν για πρώτη φορά.
ΘΕΜΑ Α2: Τα Σωστά – Λάθος μπορούν να χαρακτηριστούν ως απλά, αφού δεν υπήρχαν ασάφειες ή παγίδες και αρκούσε η γενικότερη γνώση της ιστορίας προκειμένου να απαντηθούν.
ΘΕΜΑ Β1: Πρόκειται για την ερώτηση που ίσως να προβλημάτιζε όσους μαθητές δεν είχαν μελετήσει ολόκληρη την ύλη, καθώς το χωρίο που ζητήθηκε αποτελεί τμήμα κεφαλαίου που είχε εξεταστεί και πέρυσι. Ωστόσο, για μία ακόμη φορά αποδεικνύεται το γεγονός ότι, ειδικά σε μαθήματα όπως η ιστορία, όλα τα θέματα έχουν τις ίδιες πιθανότητες να ζητηθούν στις εξετάσεις ανεξαρτήτως με το τι έχει πέσει σε προηγούμενα έτη.
ΘΕΜΑ Β2: Η απάντηση δεν πρέπει να προβλημάτιζε τους μαθητές.
- Τα θέματα της ΟΜΑΔΑΣ Β χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη δυσκολία.
ΘΕΜΑ Γ1: Ιδιαίτερα απαιτητικό θέμα, καθώς χρειαζόταν συνδυασμός μεμονωμένων στοιχείων του σχολικού βιβλίου. Για την επιτυχή επιλογή των κατάλληλων στοιχείων ήταν απαραίτητη, όχι μόνο η καλή γνώση του αντικειμένου, αλλά και η κριτική και συνθετική ικανότητα των μαθητών. Ιδιαίτερα στο ερώτημα (β) αρκετοί μαθητές, ίσως, να προβληματίστηκαν, αφού η απάντηση αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από το παράθεμα, ενώ από το βιβλίο χρειαζόταν μία μόνο φράση.
ΘΕΜΑ Δ1: Μικρότερο προβληματισμό προκάλεσε το συγκεκριμένο θέμα, αφού τα στοιχεία που αντλούνται από το Κείμενο Β, μπορούσαν να αξιοποιηθούν τόσο στο (α) ερώτημα, ως οικονομικές συνέπειες, όσο και στο (β) ερώτημα, ως αναφορά στη μεταβολή των διεθνών σχέσεων.
Η έκταση των θεμάτων της ΟΜΑΔΑΣ Β και ιδιαίτερα του Δ1 πιθανόν να δυσκόλεψε τους μαθητές καθώς χρειαζόταν πολύ καλή οργάνωση και διαχείριση του χρόνου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για μία ακόμη χρονιά η επιτροπή έδειξε την εμμονή της αναφορικά με το ερώτημα που σχετίζεται με την Ελλάδα, αφού και φέτος το συγκεκριμένο ερώτημα αφορούσε την περίοδο 1830-1881. Ωστόσο, το συγκεκριμένο ερώτημα αποτελεί παράδειγμα για όσους μαθητές απορρίπτουν τα περσινά θέματα ως «λιγότερο πιθανά» για να πέσουν.

Εντυπωσιακή, επίσης, είναι η ύπαρξη, για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, ερώτησης για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η ταυτόχρονη απουσία ερωτήματος για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τέλος, η επιλογή των παραθεμάτων και των συγκεκριμένων ερωτημάτων φανερώνουν τη νέα τάση που αρχίζει να επικρατεί στο μάθημα της Ιστορίας. Δεν αρκεί η απλή γνώση του αντικειμένου αλλά είναι απαραίτητη και η εις βάθος κατανόησή του. Τα ερωτήματα εξετάζουν παράλληλα τις γνώσεις των μαθητών αλλά και τη συνθετική ικανότητά τους.